

Projekts "Baltic youth research(ers) up – graded: long term impact on youth field"

Jauniešu migrācija: politika

Pētījuma rezultātu otrais ziņojums

Jaunatnes līderu koalīcija

2017

Saturs

Ievads.....	3
Ārējā migrācija.....	4
Iekšējā migrācija.....	4
Remigrācija.....	7
Kopsavilkums.....	10
Pielikums.....	12
Pielikums 1: Migrācijas politika – aktivitāšu kopsavilkums (angļu valodā).....	12

Ievads

Viens no būtiskākajiem izaicinājumiem gan Latvijā, gan citās Eiropas valstīs ir cilvēkkapitāla saglabāšana, ko apdraud dažādi riski – iedzīvotāju skaita samazināšanās dabiskās kustības rezultātā (demogrāfija), emigrācija uz citām valstīm (bieži vien ekonomisku apsvērumu dēļ), un migrācija no lauku teritorijām uz lielākām apdzīvotām vietām savas valsts ietvaros. Latvijas galvenais ilgtermiņa attīstības plānošanas dokuments “Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam” kā vienu no svarīgākajām vērtībām, uz kā balstās valsts attīstības vīzija, iezīmē tieši cilvēkkapitālu. Šī resursa attīstīšanai ir nepieciešama gan kvalitatīva dzīves telpa, gan ekonomiskie priekšnoteikumi. Attīstības plānošanas dokumenti pievērš uzmanību šo priekšnoteikumu nodrošināšanai un risku mazināšanai gan tieši, gan pastarpināti. Tā kā iedzīvotāju skaita samazināšanās Latvijas politikas plānošanas dokumentos tiek atzīta kā viens no būtiskākajiem riskiem veiksmīgai valsts attīstībai, arī migrācijas tēma tiek skatīta dažādos tās aspektos.

Šis pētnieciskais ziņojums ir daļa no Erasmus+ programmas projekta “Baltic youth research(ers) up – graded: long term impact on youth field”, kura mērķis ir apzināt jauniešu migrācijas problemātiku Latvijā, Lietuvā un Polijā, un sagatavot ieteikumus politikas veidotājiem sekmīgu migrācijas rīcībpolitikas aktivitāšu izstrādei un ieviešanai. Šis ziņojums veltīts migrācijas politikas pārskatam un analīzei, apzinot nacionālā un vietējā līmeņa plānošanas dokumentus, kas tieši vai netieši vērsti uz migrācijas jautājumu risināšanu. Savukārt otrajā projekta ziņojumā (atsevišķā failā) sniegts īss statistisks jauniešu mērķgrupas raksturojums, iekļaujot pieejamos statistiskos datus, kā arī no Latvijas emigrējušo jauniešu mērķgrupas aptaujas datus.

Šajā ziņojumā apskatīsim detalizētāk Latvijas plānošanas dokumentus un programmas, kā arī konkrētas aktivitātes (ja iespējams, identificējot izpildes pakāpi), kas attiecināmas uz trīs migrācijas veidiem: ārējo migrāciju, iekšējo migrāciju un reemigrāciju. Konkrēti skatīsimies aktivitātes, kas attiecināmas uz jauniešiem (saskaņā ar Latvijas Jaunatnes likumu – personas no 13 līdz 25 gadiem, bet bieži plānošanas dokumentos nav specifiski precizēts, par kādu vecuma posmu tiek runāts).

Turpmākajās sadaļās sniegts pārskats par migrācijas politikas aktivitātēm, bet detalizēta informācija tabulā angļu valodā skatāma Pielikumā 1.

Ārējā migrācija

Ņemot vērā Eiropas Savienības aktualitātes starptautiskās migrācijas jomā, analizējām, vai ārējā migrācija Latvijas kontekstā ir attiecināma uz imigrantu ieceļošanu no citām ES valstīm vai valstīm, kas atrodas ārpus ES. Valdības deklarācija (“Deklarācija par Māra Kučinska vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību”, 2016) ir vairāk orientēta uz “imigrācijas radīto risku un negatīvo seku būtisku mazināšanu”, bet tiek arī definēta apņēmība rūpēties par praktiskiem risinājumiem, lai uzņemtu patvēruma meklētājus (PM). Šie uzdevumi ir konkretizēti “Rīcības plānā personu, kurām nepieciešama starptautiskā aizsardzība, pārvietošanai un uzņemšanai Latvijā” (2015). Lai arī nav skaidri izdalīti uzdevumi, kas tieši attiecināmi uz jauniešu mērķauditoriju, turpmākajā analīzē mēs iekļāvām tos uzdevumus, kas ir vērsti uz nepilngadīgajiem un/vai bērniem. Tie pamatā saistās ar ārpusģimenes aprūpes formām un izglītību, tai skaitā latviešu valodas apguvi. Ziņojumos par deklarācijā minēto pasākumu izpildes gaitu šie uzdevumi vērtēti kā daļēji izpildīti. Precīzu informāciju par izpildes pakāpi iegūt nav iespējams.

Uz ārējo migrāciju daļēji attiecināmas arī aktivitātes, kas vērstas uz Latvijas valstspiederīgo diasporu un reemigrāciju. Šos pasākumus skatīt sadaļā “Reemigrācija”.

Iekšējā migrācija

Migrācija valsts iekšienē netiek analizēta kā būtiska problēma. Netieši uz to attiecināmi atbalsta pasākumi dzīves kvalitātes un ekonomisko priekšnoteikumu nodrošināšanai reģionos. Plānošanas dokumenti iezīmē arvien pieaugošo urbanizēto teritoriju īpatsvaru un tendenci iedzīvotājiem un darba vietām koncentrēties ap lielākajiem attīstības centriem. Iekšējās migrācijas kontekstā plānošanas dokumenti (gan “Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam”, gan “Reģionālās politikas pamatnostādnes 2013.-2019. gadam”) paredz mazināt visu resursu koncentrēšanos Rīgā un mērķtiecīgāk nostiprināt attīstības centrus visā Latvijas teritorijā kā instrumentu līdzsvarotākai valsts attīstībai. Iedzīvotāju skaita samazināšanās laukos tiek uztverta kā gandrīz neizbēgama attīstības tendence: “Īpaši jauni cilvēki, kas būtu jaunu ģimeņu veidotāji, pārceļas uz lielākām pilsētām. Lauku

telpas piedāvājums jauniem cilvēkiem vairs nav pievilcīgs, un tas attiecas uz visām jomām: gan kultūras un izklaides, gan darba iespējām. Pamatā lauku teritorijā darba vietas ir lauksaimniecībā, un tradicionāli lauksaimniecībā nodarbināto atalgojums ir bijis zemāks par vidējo valstī. Arvien vairāk lauku jauniešu vēlas studēt – tie dodas uz pilsētām un laukos vairākums neatgriežas. Dzimstības pārsvars pār mirstību laukos agrāk spēja nodrošināt gan lauku stabilitāti, gan pilsētu demogrāfisko izaugsmi, bet mūsdienās ir otrādi – pilsētās dzimst vairāk bērnu, jo tur ir vairāk jaunu cilvēku, laukos mirstība ir augstāka, jo tur pārsvarā dzīvo pensionāri. Lauku iedzīvotāju skaits samazinās ne tikai dzimstības krituma, bet arī tehnoloģiskās attīstības dēļ – lai paveiktu to pašu darba apjomu, ir vajadzīgs daudz mazāk darbaspēka nekā pirms dažiem desmitiem gadu. Lauksaimniecībā dominē lielsaimniecības, līdz ar to daudz mazāk izplatītas ir lielas zemnieku ģimenes, kas agrāk bija nepieciešamas individuālo saimniecību apsaimniekošanai. Pētnieki prognozē, ka iedzīvotāju skaita samazināšanās laukos nākotnē tikai turpināsies un daudzu ciemu pastāvēšana ir apdraudēta.”¹

Apskatot Plānošanas reģionu attīstības programmas, jāsecina, ka visas kā vienu no prioritātēm iezīmē kvalificēta darbaspēka piesaisti un nepieciešamību apturēt negatīvos demogrāfiskos un migrācijas procesus. Tomēr pamatā tās ir horizontālās prioritātes, kas caurvij šos reģionālos plānošanas dokumentus, neizdalot ļoti konkrētas aktivitātes ne migrācijas procesu veicināšanai vai apturēšanai, ne konkrēti vērstus pasākumus uz jauniešu auditoriju.

“Jaunatnes politikas īstenošanas plāns 2016-2020” paredz finansiālu atbalstu vietējā mērogā, lai nodrošinātu jauniešu atgriešanos pēc studiju pabeigšanas konkrētajā pašvaldībā. Konkrēts finansējums valsts budžetā šai aktivitātei nav paredzēts, pamatā par to atbild pašvaldības. Gadījumu izpēte pašvaldībās liecina, ka šāda finansiāla mehānisma nodrošināšana ir samērā bieža prakse – turklāt atbalsta pasākumi ir dažādi: tiešs finansiāls atbalsts, netiešs atbalsts (piemēram, īres dzīvokļa nodrošināšana), atbalsts caur vietējiem uzņēmējiem (stipendijas, darba vietas nodrošinājums u.tml.).

Situācijas ilustrācijai apskatīsim Latvijas otras lielākās pilsētas Daugavpils plānošanas dokumentus un īstenotās aktivitātes.

¹ “Reģionālās politikas pamatnostādnes 2013.-2019. gadam” (2013).

Daugavpils pilsētas attīstības programmas “Mana pils – Daugavpils” 2014.-2020. gadam stratēģisko mērķi: “Daugavpils pilsēta – pievilcīgākā vieta dzīvei un uzņēmējdarbībai Austrumbaltijā”. Programmā tiek raksturots, ka tāpat kā citās Latvijas pašvaldībās, arī Daugavpilī iedzīvotāju skaits kopš 1990. gada turpina samazināties. Uz iedzīvotāju skaita saglabāšanos pašreizējā līmenī vai nelielu palielināšanos var cerēt tikai tad, ja pilsētā tiks radīta labvēlīga dzīvesvide un uzņēmējdarbības vide. Tas cels pilsētas iedzīvotāju labklājību, radīs jaunas darbavietas, uzlabosies arī sociālā infrastruktūra. Pretējā gadījumā pilsētas iedzīvotāju skaits turpinās samazināties un pašreizējā vīzija netiks sasniegta. Lai vīzija tiktu īstenota, nepieciešams samazināt bezdarbu, radot jaunas darbavietas, kā arī būtiski uzlabot iedzīvotāju dzīves vidi. Dzīves vides un uzņēmējdarbības vides uzlabošana pilsētā ne vien samazinās iedzīvotāju izbraukšanu, bet arī motivēs aizbraukušos daugavpiliešus atgriezties dzimtajā pilsētā, kā arī veicinās iedzīvotāju pārcelšanos uz Daugavpili no citām Latvijas pilsētām un novadiem. Tāpat dzīves vides uzlabošana veicinās demogrāfiskās situācijas uzlabošanu – palielinās dzimstību. Plānotie rādītāji paredz, ka programmas īstenošanas rezultātā Daugavpilī palielināsies iedzīvotāju skaits, bērnu skaits, darbaspējas vecuma iedzīvotāju skaits, kā arī uzlabosies daudzi citi rādītāji. Konkrēti pasākumi emigrācijas samazināšanai vai reemigrācijas veicināšanai rīcības plānā nav minēti. Gan Daugavpils pilsēta, gan citas vietējā mēroga pašvaldības pamatā šīs tēmas skata kā kompleksu pasākumu kopumu dzīves vides un uzņēmējdarbības vides uzlabošanai, neizvirzot konkrētas, specifiskas aktivitātes tieši migrācijas aspektā.

Informācija, kas sniegta Daugavpils pilsētas pašvaldības 2016. gada publiskajā pārskatā norāda uz vairākām netiešām aktivitātēm, kas potenciāli ietekmēs migrācijas situāciju. Lai popularizētu Daugavpils uzņēmumus, kuri aktīvi darbojas jaunatnes iesaistīšanas jomā, tika organizēts konkurss “Jaunatnei draudzīgākais uzņēmums – darba devējs”. Konkursa trīs nominācijās: lielo uzņēmumu grupā, mazo uzņēmumu grupā un biedrību grupā kopā tika apbalvoti desmit Daugavpils uzņēmumi – darba devēji. Dome veselības aprūpei pievērš īpašu uzmanību, jo Daugavpils reģionālajā slimnīcā ir jūtams speciālistu (ārstu) trūkums. Lai piesaistītu pilsētas ārstniecības iestādēm jaunus speciālistus, Dome ir noslēgusi sadarbības līgumu ar Rīgas Stradiņa universitāti. 2016. gadā pašvaldība turpināja atbalstīt Daugavpils veselības aprūpes iestāžu attīstību, maksājot topošajiem ārstiem stipendijas. Kopš 2014. gada topošajiem

ārstiem pašvaldība piešķir stipendijas, lai tādejādi ieinteresētu ārstus strādāt Daugavpils veselības aprūpes iestādēs. Rezidentam jāslēdz līgums ar medicīnisko iestādi, kurā viņam jānostrādā pieci gadi pēc rezidentūras beigšanas. Veiktie pasākumi veicina jaunu medicīnas speciālistu piesaisti darbam Daugavpils ārstniecības iestādēs. Sadarbībā ar Daugavpils pilsētas domes Jaunatnes departamentu Daugavpils pilsētas Izglītības pārvalde 2016. gadā organizēja jauniešu vasaras nodarbinātības programmu, nodrošinot 13–14 gadus veciem izglītojamajiem 340 darbavietas skolās, bet jauniešiem, kas vecāki par 15 gadiem, 222 vietas izglītības iestādēs. Savukārt programmas „Jauniešu vasaras nodarbinātības pasākumu īstenošana Daugavpils pilsētas pašvaldībā” ietvaros, laika periodā no 2016. gada jūnija līdz augustam tika iesaistīti 18 jaunieši.

Aktivitātes, kas vērstas uz jauniešu nodarbinātības veicināšanu un kas var palīdzēt pašvaldībām sasniegt plānošanas dokumentos izvirzītos mērķus, precizētas “Iekļaujošas nodarbinātības pamatnostādņēs 2015.–2020. gadam”. Konkrēti atbalsta pasākumi tieši jauniešu nodarbinātības veicināšanai plānoti darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 7.2.1. specifiskā atbalsta mērķa "Palielināt nodarbinātībā, izglītībā vai apmācībā neiesaistītu jauniešu nodarbinātību un izglītības ieguvu Jauniešu garantijas ietvaros" ietvaros. Šajā programmā tiek īstenoti pasākumi "Aktīvās darba tirgus politikas pasākumu īstenošana jauniešu bezdarbnieku nodarbinātības veicināšanai" un "Sākotnējās profesionālās izglītības programmu īstenošana Jauniešu garantijas ietvaros" ar ES budžeta speciālo piešķirumu Jaunatnes nodarbinātības iniciatīvu finansēšanai, ESF finansējumu un valsts un privāto līdzfinansējumu (kopējais programmas finansējums 70 161 382 eiro).

Remigrācija

Galvenais ilgtermiņa attīstības plānošanas dokuments “Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam” akcentē emigrējušo Latvijas iedzīvotāju atgriešanos Latvijā. Līdzīgi arī valsts galvenais vidēja termiņa attīstības plānošanas dokuments – “Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2014-2020” – rīcības virzienā "Cilvēku sadarbība, kultūra un pilsoniskā līdzdalība kā piederības Latvijai pamats" iekļauj vairākus pasākumus remigrācijas veicināšanai un ārzemēs dzīvojošo Latvijai

piederīgo identitātes uzturēšanai, tai skaitā, četras aktivitātes, kas ir tieši vērstas uz diasporas bērnu un jauniešu auditoriju.

Veicot nozaru plānošanas dokumentu satura analīzi, jāsecina, ka tikai trīs dokumenti (vidēja termiņa vai īstermiņa) ietver atbalsta pasākumus, kas vērsti uz migrācijas mazināšanu jauniešu mērķauditorijas vidū. Tie ir: “Reemigrācijas atbalsta pasākumu plāns 2013-2016”, “Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādnes 2012.–2018. gadam” un “Jaunatnes politikas īstenošanas plāns 2016-2020”. Lielākā daļa no identificētajiem pasākumiem ir tieši attiecināmi uz reemigrācijas veicināšanu diasporā.

“Reemigrācijas atbalsta pasākumu plānā 2013-2016” paredzēts atbalsts tiem ārvalstu augstākās izglītības iestāžu absolventiem, kas tiktu piesaistīti darbā valsts tiešās pārvaldes iestādēs. Atbildīgā institūcija ir Valsts Kanceleja, tika plānots finansējums (119,5 tūkstoši euro 2015. un tik pat 2016. gadā), kā arī konkrēts rezultāts – divu gadu laikā 20 jaunieši. Informatīvajā ziņojumā par reemigrācijas atbalsta pasākumu plāna 2013.-2016. gadam izpildi (2017) sniegtā informācija liecina, ka plānotajā periodā tika īstenota reemigrācijas programma “Darbs valsts pārvaldē”, kuras mērķis bija sekmēt jauno speciālistu, kas augstāko izglītību ieguvuši ārzemēs, atgriešanos Latvijā, kā arī kopumā ieinteresēt jauniešus darbam valsts pārvaldē un ar programmas starpniecību uzlabot valsts pārvaldes tēlu. Kopā divu gadu laikā programmā piedalījās mazāks skaits jauniešu nekā plānots – 13 personas (1 jaunietis pēc pirmajiem trim mēnešiem dalību pārtrauca). Pēc programmas noslēgšanas 5 jaunieši turpināja darbu valsts pārvaldē.

Pārējās nozaru plānošanas dokumentos identificētās aktivitātes attiecas uz jauniešu reemigrācijas veicināšanu. Latvijā galvenās valsts iestādes, kas atbildīgas par sadarbības ar diasporu un reemigrācijas politiku ir Ārlietu ministrija, Ekonomikas ministrija, Kultūras ministrija, Izglītības un zinātnes ministrija un Pārresoru koordinācijas centrs. Ekonomikas ministrija koordinē “Reemigrācijas atbalsta pasākumu plāna 2013.–2016. gadam” īstenošanas gaitu, Ārlietu ministrija koordinē sadarbību ar diasporu, Kultūras ministrija – vidēja termiņa plānošanas dokumenta “Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādnes 2012.–2018. gadam” īstenošanu, savukārt Pārresoru koordinācijas centrs monitorē “Nacionālā attīstības plāna” īstenošanu, kur viens no veicamajiem

uzdevumiem ir “Reemigrācijas veicināšana un ārzemēs dzīvojošo Latvijai piederīgo identitātes uzturēšana, t.sk. globālā tīkla attīstība, pasākumi Latvijā, izglītības un kultūras pieejamība ārzemēs un atbalsta pasākumi reemigrācijas veicināšanai”.

Informatīvajā ziņojumā par reemigrācijas atbalsta pasākumu plāna 2013.-2016. gadam izpildi (2017) tiek secināts, ka institūcijas savu iespēju robežās ir īstenojušas plānā ietvertos pasākumus. Būtisks šķērslis plāna sekmīgai ieviešanai bija pasākumiem nepieciešamā finansējuma trūkums. Saskaņā ar institūciju sniegto informāciju 2014. gadā reemigrācijas atbalsta pasākumu īstenošanai papildus valsts budžetā tika piešķirti 276,3 tūkst. EUR, 2015. gadam – 602,6 tūkst. EUR un 2016. gadam – 596,4 tūkst. EUR, kas ievērojami atšķīrās no plānotā. Finansējuma trūkuma dēļ, pasākumi īstenoti daļēji vai netika īstenoti vispār.

Atzīmējot ierobežotos finanšu resursus reemigrācijas politikas īstenošanai, pētnieki plānu ir vērtējuši vairāk kā vēstījumu, ka valsts vēlas atbalstīt tos, kas atgriežas Latvijā, tādējādi motivējot tautiešus ārzemēs saglabāt un uzturēt saikni ar Latviju un arī apsvērt atgriešanos Latvijā².

Informatīvajā ziņojumā sniegtā informācija liecina, ka reemigrācijas pasākumi diasporas bērniem un jauniešiem ir lielā mērā īstenoti, atsevišķos gadījumos pat vairāk nekā plānots (piemēram, ārpuskolas pasākumi, t.sk., nometnes u.tml. ir notikušas vairāk nekā plānots). Tā kā plānotais finansējums un sasniedzamie rezultāti plānā nav precīzi un konsekventi definēti, ir grūti precīzi izvērtēt sasniegtā pakāpi.

Virkne pasākumu, kas vērsti uz diasporas bērnu un jauniešu latviskās identitātes nostiprināšanu, plānoti arī “Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņēs 2012.–2018. gadam”. Informatīvais ziņojums par šo pamatnostādņu īstenošanas starpposma 2012.–2014.gadā novērtējumu (2015) analizē sasniegtos politikas rezultātus nevis īstenotos pasākumus un tiem piešķirto finansējumu. Tādēļ ir grūti novērtēt katra pasākuma īstenošanas pakāpi. Tomēr sniegtā informācija liecina, ka vairāki politikas rezultāti, kas attiecināmi uz diasporu, tai skaitā, jauniešiem ir sasniegti. Piemēram, ievērojami ir pieaudzis latviešu skoliņu (latviešu nedēļas nogales skolas) skaits ārpus Latvijas. Ja 2010. gadā bija aptuveni 30 latviešu skoliņas, tad 2014. gadā to skaits ir pieaudzis līdz 100 skoliņām, taču to skaits

2 Kārklīņa I., Kļave E. *Reemigrācijas un diasporas politikas Latvijā ekspertu skatījumā* // Latvijas emigrantu kopienas: cerību diaspora (zin. red. I.Mierīņa), Rīga: LU Filozofijas un socioloģijas institūts, 2015, 223.lpp.

ir mainīgs. Sasniegtais rādītājs būtiski pārsniedz 2014. gadā plānoto – 35 skolas, kā arī 2018. gadā plānoto – 45 skolas. Galvenā valsts institūcija, kas nodrošina atbalstu latviešu nedēļas nogales skolām, ir Latviešu valodas aģentūra.

Kopsavilkums

Kopumā jāsecina, ka attīstības plānošanas dokumentos migrācija tiek atzīta par nozīmīgu problēmu un iedzīvotāju skaita samazināšanās vai pārvietošanās par šķērslī veiksmīgai valsts attīstībai. Tomēr rīcības plāni ietver pavisam nelielu skaitu konkrētu pasākumu, kas vērsti uz jauniešu mērķauditoriju – pamatā aktivitātes ir vērstas uz remigrāciju veicinošu apstākļu radīšanu (latviešu valodas, kultūras un saiknes ar Latviju saglabāšanu) vai reģionālajos un vietējos plānošanas dokumentos tiek akcentēti pasākumi, kas varētu mazināt emigrāciju, pamatā darba spēka trūkumu kontekstā.

Galvenie termini, ko izmanto attīstības plānošanas dokumenti, ir: emigrācija, remigrācija, imigrācija un svārstmigrācija no darba uz dzīvesvietu. Migrācija valsts iekšienē netiek analizēta kā būtiska problēma. Ārējās migrācijas un imigrācijas kontekstā tiek identificēti praktiski risinājumi, lai uzņemtu patvēruma meklētājus, pamatā saistīti ar izglītības pasākumiem.

Latvijas attīstības plānošanas dokumenti migrācijas problēmu apskata kā faktoru iedzīvotāju skaita sarukumam un darbaspēka trūkumam, nepiedāvājot ļoti detalizētus pasākumus tās risināšanai. Vēl mazāk precīzas informācijas varam identificēt par jauniešu mērķgrupu un migrācijas risku mazināšanu. Pamatā konkrētas aktivitātes, tai skaitā, fokusējoties uz jauniešiem, tiek piedāvātas remigrācijas kontekstā, it īpaši akcentējot latviskās kultūrtelpas un valodas saglabāšanu kā priekšnoteikumu remigrācijai.

Konkrēti pasākumi, kas piedāvā risinājumus jauniešu migrācijas problēmai ir trīs nozaru plānošanas dokumentos: “Reemigrācijas atbalsta pasākumu plāns 2013-2016”, “Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādnes 2012.–2018.gadam” un “Jaunatnes politikas īstenošanas plāns 2016-2020”.

Reģionālos un vietēja mēroga plānošanas dokumentos pasākumi tiek orientēti darbaspēka trūkuma kontekstā; kā arī kā nepieciešamība saglabāt iedzīvotājus, apturēt migrācijas procesus. Konkrētas aktivitātes jauniešu nodarbinātības veicināšanai ir paredzētas “Iekļaujošas nodarbinātības pamatnostādņēs 2015.–2020. gadam”.

Remigrācijas aktivitātes ir pamatā vērstas uz Latvijas valstspiederīgo diasporu. Attiecībā uz remigrācijas pasākumiem bērniem un jauniešiem, pieejamā informācija liecina, ka plānotais ir īstenots pilnībā vai daļēji. Tomēr kopumā remigrācijas politikas īstenošanai ir bijuši pieejami ierobežoti finanšu resursi, tādēļ pētnieki sasniegto vērtē piesardzīgi, uzsverot, ka ir izdevušās aktivitātes, kas uztur aizbraukušo Latvijas valsts piederīgo saikni ar Latviju, nevis veicina viņu atgriešanos.

“Reemigrācijas atbalsta pasākumu plānā 2013-2016” paredzēts atbalsts tiem ārvalstu augstākās izglītības iestāžu absolventiem, kas tiktu piesaistīti darbā valsts tiešās pārvaldes iestādēs. Atbildīgā institūcija ir Valsts Kanceleja, tika plānots programmā iesaistīt 20 jauniešus, bet 2015.-2016. gadā programmā iesaistījās 13 personas.

“Jaunatnes politikas īstenošanas plāns 2016-2020” paredz finansiālu atbalstu vietējā mērogā, lai nodrošinātu jauniešu atgriešanos pēc studiju pabeigšanas konkrētajā pašvaldībā. Konkrēts finansējums valsts budžetā šai aktivitātei nav paredzēts, pamatā par to atbild pašvaldības. Gadījumu izpēte pašvaldībās liecina, ka šāda finansiāla mehānisma nodrošināšana ir samērā bieža prakse.

Pielikums

Pielikums 1: Migrācijas politika – aktivitāšu kopsavilkums (angļu valodā)

No.	Name of M/ P (with date of approval)	Aims and tasks of M/ P	Orientation of M/ P. Toward external emigration (EM), internal migration (IM), reemigration (RE)	Directed to cultural (C), economic (E) or social (S) issues	Level of M/P: national (N) or local (L) + diaspora (D)	Time of implementation of M/P (from 2004 till 2016)	Activities toward specific target group - youth	Name of implementer(-s) of M/ P	Money allocated for implementation of M/ P	Planned results (indicator and number)
1	Sustainable Development Strategy of Latvia until 2030 (10.06.2010.)	Implementation of purposeful migration policy. The possible solutions would be support programmes, promoting return of inhabitants of Latvia who have emigrated, and implementation of a purposefully regulated immigration policy limited to certain extents for reduction of demographic load, particularly taking into account the needs of the labour market.	EM, RE	E, S	N	Until 2030	No	All public institutions in Latvia	No	Nothing particularly about migration
2	National Development Plan 2020 (20.12.2012.)	The state should actively and purposefully create conditions to facilitate the return migration of people, as well as cooperate with the Latvians abroad to maintain their identity and promote the development of Latvia. Objective: Promote population to remain in Latvia and promote return migration of those abroad.	EM, RE	E, S	N	Until 2020	No	Ministry of Culture of the Republic of Latvia, Ministry of foreign affairs of the Republic of Latvia (and indirectly also many other public institutions and municipalities, as well as NGOs)	No	Migration balance, by primarily promoting return migration and reducing emigration: base value - -23127, 2014 - -8500, 2017 - -1500, 2020 - +1000

No.	Name of M/ P (with date of approval)	Aims and tasks of M/ P	Orientation of M/ P. Toward external emigration (EM), internal migration (IM), reemigration (RE)	Directed to cultural (C), economic (E) or social (S) issues	Level of M/P: national (N) or local (L) + diaspora (D)	Time of implementation of M/P (from 2004 till 2016)	Activities toward specific target group - youth	Name of implementer(-s) of M/ P	Money allocated for implementation of M/ P	Planned results (indicator and number)
3	Return Migration Support Plan 2013 to 2016 (30.07.2013.)	To define measures for Latvians living abroad who consider possibility to return to Latvia and work here or do business in Latvia. Encourage the return of highly skilled young people who got education abroad.	RE	E, S, C	N, D	2013 - 2016	See below	See below	See below	See below
3a	-	-	RE	S, E	N	2014 - 2016	Attracting Latvian graduates at foreign higher education institutions to work in public administration institutions in Latvia	The State Chancellery	119,5 tk EUR per year (planned)	2015 - 10 young people 2016 - 10 young people
3b	-	-	RE	S	D	2014 - 2016	Promote cooperation between children / young people of different nationalities and Latvians (nationals) abroad - camps, discussions	Society Integration Foundation in cooperation with Ministry of Culture of the Republic of Latvia, Ministry of Education and Science of the Republic of Latvia, diaspora organizations, municipalities	156,5 tk EUR per year (planned)	-
3c	-	-	RE	S	N, L	2014 - 2016	Ensure that students who have returned from abroad adapt into the	Ministry of Education and Science of the Republic of Latvia, municipalities, Latvian Association of Local	2014 - 51,2 tk EUR 2015 - 46,9 tk EUR 2016 - 54,0 tk	-

No.	Name of M/ P (with date of approval)	Aims and tasks of M/ P	Orientation of M/ P. Toward external emigration (EM), internal migration (IM), reemigration (RE)	Directed to cultural (C), economic (E) or social (S) issues	Level of M/P: national (N) or local (L) + diaspora (D)	Time of implementation of M/P (from 2004 till 2016)	Activities toward specific target group - youth	Name of implementer(-s) of M/ P	Money allocated for implementation of M/ P	Planned results (indicator and number)
							Latvian education system - individual training at schools, teacher trainings, advice services for parents, informative materials	and Regional Governments	EUR (planned)	
3d	-	-	RE	S, C	N	2014 - 2016	To develop training and methodological tools (including digital ones) for diaspora children and young people to learn Latvian language	Ministry of Education and Science of the Republic of Latvia	14,2 tk EUR per year (planned)	-
4	Promoting sense of belonging to Latvia of diaspora Latvians (children and young people); promoting learning of Latvian traditions Under National	Strengthen national identity and belonging to Latvia of Latvians abroad	EM, RE	S, C	N, D	2012 - 2018	See below	See below	See below	See below

No.	Name of M/ P (with date of approval)	Aims and tasks of M/ P	Orientation of M/ P. Toward external emigration (EM), internal migration (IM), reemigration (RE)	Directed to cultural (C), economic (E) or social (S) issues	Level of M/P: national (N) or local (L) + diaspora (D)	Time of implementation of M/P (from 2004 till 2016)	Activities toward specific target group - youth	Name of implementer(-s) of M/ P	Money allocated for implementation of M/ P	Planned results (indicator and number)
	identity, civil society and integration policy (2012- 2018) (20.10.2011.)									
4a	-	-	EM, RE	S, C	D	2013	Development of methodology for teaching cultural traditions and for civic education to diaspora children (pre-school and 7-11 y.o.)	Ministry of Culture of the Republic of Latvia, Society Integration Foundation, Ministry of Education and Science of the Republic of Latvia, Ministry of foreign affairs of the Republic of Latvia	Not specified	-
4b	-	-	EM, RE	S, C	D	2013 - 2018	Weekend schools at major diaspora centres	Ministry of Education and Science of the Republic of Latvia, The Latvian Language Agency, Ministry of Culture of the Republic of Latvia, Society Integration Foundation, Ministry of foreign affairs of the Republic of Latvia	100 tk EUR per year (planned)	-
4c	-	-	EM, RE	S, C	D	2013 - 2018	Children and young people competitions, with main award - trip to Latvia	Ministry of Education and Science of the Republic of Latvia, Ministry of Culture of the Republic of Latvia, Society Integration	15 tk EUR per year (planned)	-

No.	Name of M/ P (with date of approval)	Aims and tasks of M/ P	Orientation of M/ P. Toward external emigration (EM), internal migration (IM), reemigration (RE)	Directed to cultural (C), economic (E) or social (S) issues	Level of M/P: national (N) or local (L) + diaspora (D)	Time of implementation of M/P (from 2004 till 2016)	Activities toward specific target group - youth	Name of implementer(-s) of M/ P	Money allocated for implementation of M/ P	Planned results (indicator and number)
								Foundation, Ministry of foreign affairs of the Republic of Latvia		
4d	-	-	EM, RE	S, C	D	2013 - 2018	Availability of Latvian professional culture and art to diaspora - concerts, guest performances, exhibitions	Ministry of Culture of the Republic of Latvia, Ministry of foreign affairs of the Republic of Latvia	20 tk EUR per year (planned)	-
4e	-	-	EM, RE	S, C, E	D, N	2013 - 2018	Promotion of diaspora youth employment in Latvia during summertime	Ministry of Education and Science of the Republic of Latvia, Ministry of Culture of the Republic of Latvia, Ministry of foreign affairs of the Republic of Latvia, Ministry of Welfare	Not specified	-
4f	-	-	EM, RE	S, C	D, N	2013 - 2018	Transnational host families exchange programme between Latvians in Latvia and abroad	Ministry of Culture of the Republic of Latvia, Ministry of foreign affairs of the Republic of Latvia	Not specified	-

No.	Name of M/ P (with date of approval)	Aims and tasks of M/ P	Orientation of M/ P. Toward external emigration (EM), internal migration (IM), reemigration (RE)	Directed to cultural (C), economic (E) or social (S) issues	Level of M/P: national (N) or local (L) + diaspora (D)	Time of implementation of M/P (from 2004 till 2016)	Activities toward specific target group - youth	Name of implementer(-s) of M/ P	Money allocated for implementation of M/ P	Planned results (indicator and number)
5	Promote diaspora youth knowledge and experience in Latvia (conferences, think tanks, forums, etc.) Under Youth Policy Implementation Plan 2016-2020 (14.04.2016.)	-	EM, RE	S, C	D, N	2016 - 2020	-	Ministry of Culture of the Republic of Latvia, NGOs	2017. - 3000 2018. - 3000	-

